

Nowe stanowiska *Ramalina intermedia* (Delise ex Nyl.) Nyl. (*Ascomycota lichenisati*) w południowo-zachodniej Polsce

New localities of *Ramalina intermedia* (Delise ex Nyl.) Nyl. (*Ascomycota lichenisati*) in south-western Poland

EWA LATUSEK, MAGDALENA POPIEL, KATARZYNA SZCZEPAŃSKA

E. Latusek, M. Popiel*, K. Szczepańska**, Zakład Bioróżnorodności i Ochrony Szaty Roślinnej,
Instytut Biologii Roślin, Uniwersytet Wrocławski, ul. Kanonia 6/8, 50-328 Wrocław;
e-mail: luzula@wp.pl*, siemuszka@wp.pl**

ABSTRACT: New localities of *Ramalina intermedia* (Delise ex Nyl.) Nyl. from Lubiąż
village, Mount Radunia and Olesno town (SW Poland) are described.

KEY WORDS: lichens, *Ramalina intermedia*, south-western Poland

Ramalina intermedia (odnożyca pośrednia) jest niewielkim porostem krzaczkowatym o długości do 2 cm i o delikatnej pleśle. Rośnie zwykle w małych murawkach. Nieregularnie rozgałęziona, przeważnie matowa, jasnozielona plecha, przyczepiona jest do podłoża cienką, jasną nasadą (ryc. 1). Soralia są prawie zawsze wykształcone na końcach i brzegach odcinków, początkowo kropeczkowate, później większe, niewyraźnie odgraniczone. Wytwarzają ziarenkowate soredia, po których wypadnięciu powstają kraterowate wgłębienia. Owocniki tworzą się rzadko (Nowak, Tobolewski 1975).

Odnożyca pośrednia jest gatunkiem o bardzo szerokim zasięgu, lecz znanym z nielicznych stanowisk w Europie i Ameryce Północnej (Motyka 1962). Mała liczba notowań może w pewnym stopniu wynikać z faktu, iż nie zawsze gatunek ten wyróżniano. W zbiorach znajdowano ją oznaczoną jako *Ramalina pollinaria* lub *Ramalina farinacea*. W przeciwieństwie do obu tych gatunków, *R. intermedia* ma plechę kruchą i miękką, o niespłaszczonych odcinkach oraz luźnym miąższu. Od *R. farinacea* różni się ponadto kształtem i umieszczeniem soraliów oraz brakiem barwienia od Pd, a od *R. pollinaria* ziarenkowatymi sorediami.

Ramalina intermedia rośnie głównie na wapieniach lub skałach krzemianowych o odczynie zasadowym, w miejscach podwieszonych i w niszach, zwłaszcza u pod-



Ryc. 1. Pokrój plechy *Ramalina intermedia* ze stanowiska w Lubiążu (rys. Katarzyna Szczepańska)

Fig. 1. Thallus of *Ramalina intermedia* from Lubiąż village (painted by Katarzyna Szczepańska)

stawy ścian i bloków skalnych, niekiedy też na korze drzew. Dogodnym siedliskiem są dla niej także stare, ceglane mury zabytkowych budowli, o ekspozycji zapewniającej odpowiednie zacienienie.

Gatunek ten umieszczony jest na „Czerwonej liście porostów wymarłych i zagrożonych w Polsce” (Cieśliński i in. 2003), w kategorii CR (na granicy wymarcia).

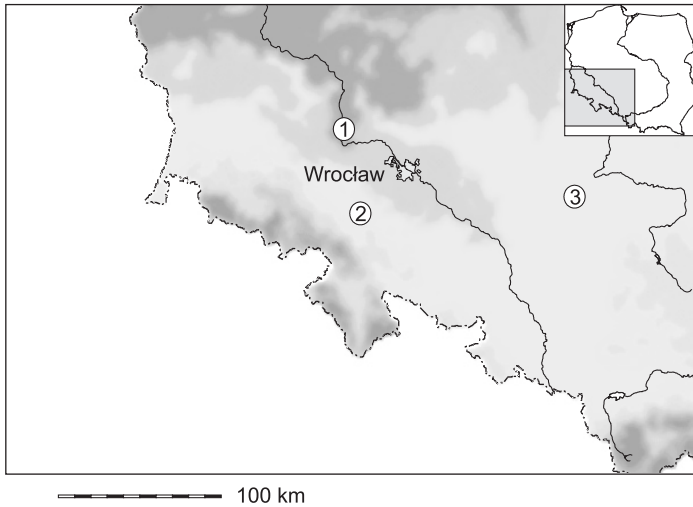
Ramalina intermedia jest gatunkiem rzadkim w Polsce. Jej stanowiska znane są głównie z Karpat, m.in. z Pienin (Kiszka 1997), Beskidu Wyspowego (Nowak 1998), Gorców (Czarnota 2000) oraz wyżyn: Małopolskiej (Nowak 1974, Cieśliński, Toborowicz 1989) i Śląsko-Krakowskiej (Nowak 1961, Czyżewska 1978). W północnej Polsce zanotowano ją dotychczas na pięciu stanowiskach: na Wybrzeżu Staropruskim (Sągin 1998), Pojezierzu Iławskim (Kukwa 2000) oraz na Równinie Bielskiej (M. Kukwa – informacja ustna).

Znalezione stanowiska są pierwszymi w południowo-zachodniej części Polski; w nawiasach podano ich lokalizacje na mapie ATPOL w modyfikacji lichenologicznej (por. Cieśliński, Fałtynowicz 1993).

Na stanowisku w Lubiążu (Pradolina Wrocławska) *R. intermedia* porasta północną ścianę pałacu opata z przełomu XVII i XVIII w., wchodzącego w skład największego i jednego z najstarszych kompleksów klasztornych na Śląsku (ryc. 2; kwadrat ATPOL Eb25; leg. M. Popiel, 14.10.2000). Zdrowe, dobrze wykształcone plechy występują tu bardzo licznie niemal na całej długości ściany północnej (ponad 100 m), do wysokości około 2 m. Rośnie tu zarówno na cegle, spoiwie, jak i tynku. Największe skupienia tworzy pod parapetami okiennymi, w miejscach zacienionych.

Kolejne stanowisko zanotowano na Przedgórzu Sudeckim, na górze Radunia (573 m n.p.m.) – drugim co do wielkości szczycie Masywu Ślęży (ryc. 2; kwadrat ATPOL Ec77; leg. K. Szczepańska, 04.04.2004). Gatunek ten znaleziono na odsłoniętych, niewielkich blokach serpentynitu o ekspozycji południowo-zachodniej, na znajdującej się tuż pod szczytem polanie. Zanotowano kilkadziesiąt niewielkich plech rosnących tuż przy ziemi, u podstawy zacienionych przez roślinność skał.

Trzecie stanowisko znalezione zostało na obszarze mezoregionu Próg Woźnicki w miejscowości Olesno (ryc. 2; kwadrat ATPOL Ec69; leg. E. Latusek, 21.10.2000). Mało liczne i drobne plechy rosną tu na terenie cmentarza przy kościele św. Anny. Porastają one ekspozowane na północ i północny zachód podmurowanie XIX-wiecznej kaplicy do wysokości kilkunastu centymetrów.



Ryc. 2. Lokalizacja stanowisk *Ramalina intermedia* w południowo-zachodniej Polsce

1 – Lubiąż, 2 – g. Radunia, 3 – Olesno

Fig. 2. Position of localities of *Ramalina intermedia* in the south-western Poland

1 – Lubiąż, 2 – Mount Radunia, 3 – Olesno

Okazy zielnikowe znajdują się w herbarium Zakładu Systematyki i Fitosocjologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Podziękowania. Dziękujemy prof. Dr. hab. Wiesławowi Fałtynowiczowi za sprawdzenie oznaczeń i uwagi oraz dr Marii Kossowskiej za pomoc w sporządzeniu mapy.

Literatura

- CIEŚLIŃSKI S., CZYŻEWSKA K., FABISZEWSKI J. 2003. Czerwona lista porostów wymarłych i zagrożonych w Polsce. – W: CZYŻEWSKA K. (red.), Zagrożenie porostów w Polsce. – Monogr. Bot. **91**: 14–49.
- CIEŚLIŃSKI S., FAŁTYNOWICZ W. (red.) 1993. Atlas of geographical distribution of lichens in Poland 1: 1–67. – W: Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- CIEŚLIŃSKI S., TOBOROWICZ K. 1989. Nowe i bardziej interesujące gatunki porostów na Wyżynie Kielecko-Sandomierskiej. – *Fragm. Flor. Geobot.* **34**.1: 173–184.
- CZARNOTA P. 2000. Porosty Gorczańskiego Parku Narodowego. – *Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody* **19**.1: 3–73.
- CZYŻEWSKA K. 1978. Flora porostów dorzecza Pilicy. – *Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjogr.* **6**: 84–108.
- KISZKA J. 1997. Porosty (*Lichenes*) prawnie chronione w otulinie zbiorników retencyjnych na Dunajcu koło Czorsztyna (Podhale, Pieniny). – *Ochr. Przyr.* **54**: 111–118.
- KUKWA M. 2000. Porosty i grzyby naporostowe zachodniej części Pojezierza Iławskiego (Polska północna). – *Fragm. Flor. Geobot. ser. Polonica* **7**: 281–297.
- MOTYKA J. 1962. Porosty (*Lichenes*). 5.2. – PWN, Warszawa, 353 ss.

- NOWAK J. 1961. Porosty Wyżyny (Jury) Krakowsko-Częstochowskiej. – Monogr. Bot. 11.2: 1–126.
- NOWAK J. 1974. Porosty wzgórz gipsowych nad Dolną Nidą. – Fragm. Flor. Geobot. 20.3: 381–389.
- NOWAK J. 1998. Porosty Beskidów Wyspowego i Żywieckiego, Pasma Jałowca i Masywu Babiej Góry. – Monogr. Bot. 83: 1–131.
- NOWAK J., TOBOLEWSKI Z. 1975. Porosty Polskie. – PWN, Warszawa–Kraków, 1177 ss.
- SĄGIN B. 1998. Porosty wapiennych podłoży pochodzenia antropogenicznego w północnej Polsce. – Katedra Ekologii Roślin i Ochrony Przyrody, Uniw. Gdański. Mscr. pracy doktorskiej.

Summary

R. intermedia (Delise ex Nyl.) Nyl. is a rare species in Poland. It usually grows on limestones and old brick walls. Up to the present, it has been reported from mountains and uplands, sometimes from other regions. Three new localities are placed in the south-western part of Poland (Lubiąż village, mount Radunia and Olesno town).

Wpłynęło: 9.04.2004; przyjęto do druku: 4.10.2004